

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 2.

V Celovcu 20. februarja 1875.

Leto VII.

N o č.

Solnce davno se je skrilo,
Zemljo krije tihi mrak;
Glej miglanje zvezdic milo
Glej prot' Rimu svitli trak!

Med nebrojno zvezd število,
Se prikaže njih pastir,
Nezmotljivo njih vodilo
Gleda vedno zvezdni tir.

Kako ena njih se vterne,
Kako druga zablišči,
Vidi ako tek oberne
Tretja že po polnoči.

Tud' priroda vsa je tiha,
V nji kraljuje sladki mir;
Samo vejce mlade viha,
Mili, hladni še Zefir.

Čuj v tihoti glas žezdare
Milo strune se glase
'Z njih glasu poznaš da tare
Tuga mlado še serce.

Kaj zdihuje, kaj tuguje,
Kako tare ga gorjé?
Kaj li zvezde poprašuje,
Pesem ta komu nek gre? —

Starše svoje objokuje,
Ki že v črni zemlji spó;
To ga tare, to ga kluje,
Tem njegova pesem gre.

P.

Županova Neža in Blagajev Tine.

(Pripoved iz kmečkega življenja.)

(Dalje.)

III. Blagajev Tine.

Češčena in slavljena bodi, o gostoljubnost, ti svetlo solnce na poti našega življenja in prava milost popotniku zlasti, kedar nenadoma na-te zadene! Ti ne potrebuješ polne mize, ne močnega vina, ne nasladnega obeda, tebi je le treba prijaznega pogleda in blagih besedi, ki razodevajo dobro in nagnjeno

serce. Na tako gostoljubnost je zadel tujec, ki je bil mater Županjo in njeno hčer gotove pogube otel in je zdaj pri Županovih od pota in hoje počival.

Kdo je neki ta tujec? Nikdo ga ne pozná, samo toliko vedó, da mu je Tine ime. Rasti je visoke in čverste, lasje so mu svetlobelkasti kakor predivo in mu glavo pokrivajo z gostimi kodri. Okrogle čeljusti mu obraščajo lahki kosmi zasukane brade. Jasno lice mu se sveti od samega zdravja, nos ima naravnost potegnjen in izpod visokih obervi mu gledajo bistre modre oči. Tak je, kakor bi bil sama dobrotá in pobožnost, ali pri vsem tem gleda mladi možak tako derzno in poln terdne volje in moški hod mu razodeva serčno neustrašno dušo.

Neki dan po večerji je družina sedela pred hišo. Solnce je umikalo zadnje žarke z gorskih verhuncev, ki so dolgo senco za seboj stegali. V lipi, ki kviško moli, čivkajo pojemaje samo še vrabei. Kokoši in druga perutnina je šla na gredi, goveda bolj po redkem mukajo in konji jenjujejo teptati. Le pred hišo je vse živo, ljudjé še nimajo pokoja. Tam-le si veliki hlapec nadeva malo lulo, konjski pregleduje jermenje, ki se mu je danes stergalo in mali hlapec si plete bič za juternji dan. Dekle imajo opraviti z metlami, skledami, lonci in drugimi stvarmi. Ena ročno pometa, druga zbira za kuhinjo zelje in sočivje, ki je lepo nakopičeno, tretja pa živini poklada. Neža in stara mati pa pazite, da gre vse po redu. Zdaj pride med nje še priletni ovčar s svojim psom. To je bil stari Groga. Za sedalo in počivalo si odbere vežni prag. Oče Župan stoji med durmi, roci derži križem na herbtu in pazno gleda na vse strani.

Vse se giblje, vse je živo in govorica teče brez prestanka. Glasen smeh nastane, kedar kdo kako smešno pové. Sredi tega gibanja ogovori nekdo Tineta in mu reče: „Zdaj pa nam vi povejte kdo, kaj in od kod ste.“ „Zakaj pa ne?“ oglasi se Tine in reče: „Toda ljudjé, ki potujejo, kakor jaz, vedó malo čudnega povedati.“ Na to se vsi umiré, dekle umolknejo, hlapci sežejo po lule in Tine začne tako-le pripovedovati:

„Ako greste doli za reko na dalje in na šir in ko pridete do tje, kjer se ne dviga nobena gora več in se zemlja sprostira plana in ravna, prišli ste v moj rojstni kraj. Tam oko ne vidi toliko raznovrstnih božjih stvari, kolikor tukaj pri vas. Stara mesta so redka in ponosne cerkve se ne ogledavajo v sinji reki in tudi vasi in sela niso na gostem in kmetije so na samem in raztresene. Kmetje obdelujejo zemljo, ki jim daje žito in les in živi konje in goveda, ali vina in takega sadja jim ne rodi, kakor te-le gorice pri vas. Živé se domá in ne hodijo za kupčijo po deželi. V mojem kraji je življenje kaj enolično, ali vkljub vsej enoličnosti ljubi zvesto oni kraj vsak, ki je tam rojen. Žoltaste loke in planjave, ki se zibljejo od klasja, so podobne širokemu zlatemu morju. Travniki se široko razprostirajo in so ograjeni za varno pašo kakor zeleno smaragdovje. Hrastje po dobravah silijo k nebu in ošabni in mogočni vihar jih prebuhava z groznim šumom. Tudi po pustinah, kakor so mertve videti, je polno življenja. In kakoršna dežela, taki so tudi ljudjé, kakoršnega serca so bili včera, takega so še danes tudi. Ne potuhnjeno.

ampak naravnost hodijo svoje pote. Česar se primejo, tega se terdno deržé, ali zraven so mirni in ne pre nagljijo se nikoli. Ljudje so tam tako skriti pred svetom, kakor so skrite njih hiše, ki samotno molé svoje strehe med veršiče v logu in gledajo skozi okna daleč po travnikih in polji. Enolično je pri nas, ali kdor se je tam rodil, mil mu je kraj in vse ga nekaj tam derží, in če pride na tuje, toži mu se po domu.

V eni teh kmečkih hiš sem se jaz rodil. Stara hiša, podobna vsem drugim tamkajšnjim hišam, gleda na vse vetre. Lesena je, ali moška, lepa, velika in z opeko krita. Na vsaki strani se stezajo sadovniki in lepo obdelani verti. Za verti so pašniki za goveda, kokoši in gosi. Tam so tudi konjske staje, dalje za stajami so travniki in polje in še dalje za njimi pustine in gozdi, in daleč daleč tam višnjelkasti griči, ki zapirajo pogled vedoželjnemu očesu. Tukaj sem živel v veselju in radosti mlade dni. Preblag oče in predobra mati sta me vodila in dušno in telesno odrejala. Oče je bil kmet in kar je bil oče, bil sem tudi jaz, obdeloval sem zemljo kakor vsi drugi pri hiši. Najprej ko dorasem do dečka, sem pasel gosi in svinje, potem krave in konje. Na to sem začel orati in kositi, vert okopavati in sadno drevje gleštati, za tem mlatiti in sukati se po hlevih. Z dvajsetim letom sem poljedelstvo tako dobro umel, kakor kateri si bodi star kmet. Moj oče je bogat mož, ki je mnogo podedoval in še več prigospodaril. Daleč na okrog ga ni tako umetnega, kakor je on in noben sosed ni tako priden in delaven, in tako se mu je posestvo od leta do leta zboljševalo, širilo in množilo. Pri nas domá nismo bili nikoli v ničemer na tesnem, imeli smo vselej vsega v obilnosti. Ali navada je tam, da se kmetija ne sme deliti, če je tudi še tako velika in bogata. Kedar gospodar umerje, dednik mu je najstarejši sin, vsi drugi otroci pa morajo ali bratu služiti ali pa iti po svetu s trebuhom za kruhom. Taka je pri kmetu in taka je tudi pri gospodi. Ali je prav, ali ni prav? stare navade ne bom grajal, in ko bi se jej hotel upirati, odstranil le ne bi navade starodavnih časov, če ravno ni v prid prihodnjemu rodu. Jaz nisem pervorojeni sin, ali sem preponosen, da se terpinčim in delam po tlačanski za starejšega brata. Odrekel sem se doma in domačega kraja, čeravno s težkim srcem, in zdaj iščem po svojih potih in iz lastne moči novega blagoslova.

Tako je storilo že več drugih pred menoj. Šli so na tuje, ustvarili so si tam svobodo in novo srečo. Tako je šel tudi moj stric od doma po svetu, ko je živel še mojega očeta oče. Zakaj je šel, to nam je bila vedno skrivnost, kajti on je bil pervorojeni sin. Njegov bi bil dom, njegova kmetija, ko bi ne bil zapustil rojstnega kraja, ali ker je šel, dobil je moj oče vse gospodarstvo, in dobro je gospodaril, da vse sosesstvo hvali njegove njive, travnike in gozde. Ali ako se kdaj stric poverne, dati mora njemu vse, kakor je dobil. Ali se to kdaj zgodi ali nikoli, moja nikakor ne bode kmetija, pa me je toraj vleklo za stricem. Skušal bom, da si pridobim gospodarstvo iz lastne moči in serčnosti. Podal sem se od doma, in zdaj me je sreča prinesla semkaj v vaše kraje in v to-le gostoljubno hišo.“

Tako je Tine dokončal pripoved o svojem življenji. Še je bilo vse tiho. Kar se oglasi stari ovčar in reče z mehkim glasom: „Meni je ta kmetija dobro znana, ti si Blagájev sin!“ Na to se mu približa in mu prijazno roko podá, in veliki ovčarski pes se mu spne do ust, kakor bi hotel poljubiti mladega možaka za to, ker ga je ovčar pozdravljal. Tine na to reče: „Da te šmencaj! kako pa me vi poznate in veste, kako mi je ime?“ „Moj sin,“ odgovori Grogá, „jaz sem služil še pri tvojem dedu, ko še tebe ni bilo na svetu. Spoznal sem po tvojem stricu, kdo si in od kod, da si Blagajev sin. Ko je tvoj stric po svetu šel, bil sem jaz pri vas. Midva sva rojaka, zato ti stiskam roko.“

Oče Župan je vse to mirno gledal izmed vrat in ko se jenjata pogovarjati, oberne se k Tinetu, pa mu reče: „Ti službe iščeš in hodiš za to po svetu. Da se smem na te zanašati, porok mi je ta-le mož, ki že dvajset let moje ovce pase in je ves ta dolgi čas zvest kakor samo čisto zlato. Kmalo bo dela na kupe in potreboval bom delavnih rok, ali hočeš pri meni ostati in meni služiti?“ Tine odgovori: „Meni je prav!“ in stopi k Županu v službo. —

IV. *Vinogradna pravica.*

Prišel je čas branja. Ta čas je poln blagoslova, kedar Bog podeli na vse strani dobro letino. Letos bode herba vesela, kajti vsi vinogradi so rodni in grozdje je dobro dozorelo. Vreme je prekrasno in ugodno, nebo je od enega kraja do drugega čisto in jasno. Solnčni žarki ostro razsvetljajo hribe in doline. Po svetu se vidi vse tako, kakor bi človek stal pred vsako stvarjo, ki jo z dalje gleda. Širjava je vsa nekako rudečerujava, ne kakor s pomladi, kedar je svetli zrak napojen z dišavami.

Iz vasi po dolini vse gomazi po stezah in potih, ki vodijo v vinske gorice. Vozovi derdrajo in nosijo sode. Ljudjé, ki se od vsakod po dolini zbirajo, razkrapljajo se spet na razno po goricah. Veselje je gledati to pridno gibanje s korbami in vsakoverstno posodo globoko doli v dnu in visoko gori pod verhovi. Dolgo so bile gorice pod skerbjo zvestih čuvajev, pa niso smeli ljudje na nje hoditi, samo tiči so sedali na verhove, da mimoleté kaj grozdja pozobljejo. Ali zdaj so polne veselih ljudi in govorica in pesem se razlega daleč na okrog.

Županovi imajo vinograd tam-le na onem griču, ki se z lahkoma od globoke reke proti jugu kvišku vzdiga. Daleč okoli ga ni vinograda, ki bi rodil tako močno vino, kakor ta grič, ki ga solnce obseva od zore do mraka. Kako se Županovim delo odseda! Zdolaj na poti čaka oče Župan in na vse strani veleva in bistro gleda. Stoji na kolih, kjer so sodovi postavljeni. Serce se mu smeje, ko gleda ljudi, ki v pogovoru in prepevaje po berdu obirajo zrelo zlato grozdje; serce mu se smeje, ko gleda berhke deklíče, kako mu donašajo nabrane korbe, in kedar do njega priđejo, pomaga jim v sodove vsipati, pa jih hvali, da imajo tako žarna lica od dela. „Kakor škerlat — tako jim pravi — žaré vam lica, tako morate vselej za delo prijemati, ali obotavljati

se ni treba.“ Oče Župan ni prijatelj berbljanju, pa noče, da se dalje šali, ampak ročno tolče notri v sodu bogate jeseni zlati dar tako, da mu znoj čelo zaliva.

V samem vinogradu pa se vse ročno giblje. Tamkaj je Neža, da gleda in pazi, zakaj kjer domači niso zadnji pri delu, tam so posli dvakrat pridni. Nežika govori, šali se in poje, kajti človeku vesela volja daje novo moč in serčnost, in Neža vé vsakemu v persih najboljše iskre zanetiti. Tine pa jo gleda s tiho radostjo, kako je vesela in delavna in tudi druge podbujala na veselje in delavnost. Tinetu berba kaj godi, ker je vse polno veselja, da se razlega črez reko in griče, ali vse slaje, vse jasneje mu dušo prevzima podoba ljube deklice. Ona ga z resno toda milo besedo podučuje v vinogradstvu, a on ne dá mira ne ušesu ne očesu, da mu ne uide noben nauk, ki mu ga tako prijazno daje z besedo in djanjem. Od tersa do tersa je zraven nje, tako sladkega dela še ni nikoli delal.

Ali čuj! kakšno vpitje je tam? Neko dekle je zakričalo, potem steklo in beži sem in tje, uren mladenič jo lovi. Na pol vesela na pol preplašena kriči še vedno deklica. Kaj neki pomeni ta lov? To gre gor in dol in sem in tam, drugi pa gledajo in se smejó. Dekle zdaj na glas zaklikne, fant jo je dohitel in prijel, pa jo noče izpustiti, dokler ga ne poljubi. Zdaj se vsi zasmejó, samo Tine gleda molčé in se čudi. Ne vé, kaj je to bilo, pa Nežiko popraša. „E,“ reče ona, „to je vinogradna pravica. Ona deklica je pregledala na tersu grozd, fant, ki ž njo bere, ga je zapazil, pa je od Bog vé kdaj ta navada ali razvada, ne vem, kako bi jej rekla, če fant zapazi, da mu dekle nemarno bere in grozd na tersu pusti, da se mora zato pokoriti in ga poljubiti.“ „I, če je taka,“ reče na to Tine zažarevši lica, „pokorila se boš tudi ti,“ in hitro uterga najlepši grozd, ki je bil med listjem skrit, da ga Neža ni videla. Nežo rudečica oblije po čelu in licu, da je bila kakor škerlat.

Ta čas se zasliši od zdolaj šum. Na ta kraj reke je priplaval lahek čoln in prinesel kmečkega mladenčca. To je bil Jeršetov Ureh, s priimkom Rudeček, ker je imel rudeče lase. On je že sem od binkošti postopal za Nežiko in jo snubil. Stari Jerše je imel kmetijo gori za reko unstran hribov. Daleč okoli je veljal za najbogatejšega kmeta in ta mladenič, ki je zdaj črez reko privesljal, je njegov edini sin in njegova bo kdaj bogata kmetija.

Oče Župan — to se je zdaj pokazalo — bogastvo tudi ceni, kajti ko se mu Jeršetov k vozu približa, stopi s kol in ga pozdravi podavši mu desnico, in besede, ki mu jih govori, kažejo, da mu fant ni nevšečen. Po pozdravu reče Ureh: „Prišel sem, da vam brati pomagam; nebesa so bila letos tako blaga, da sem mislil, da vam bo beržčas delavcev treba.“ „Lepo to,“ reče Župan, „da se ogledate po prijateljih; vidi se, da dobro veste, kje je treba pomoči.“ Med pogovorom, smehom in šalo ga spremi v sredo nograda, kjer mu ljudje beró in kjer bereta Neža in Tine. „Lejte,“ jim reče, „tukaj še enega, ki nam je prišel pomagat! Zdaj pa glejte, da bo vse lepo v redu pričo častitljivega gosta.“ Rudeček pokima na vse strani z glavó in derzno precej zaprosi, naj bi z njegovo hčerjo bral, in gre brez odlašanja k njej.

„Pazi, dekle,“ jej reče, „ne ene jagodice ne smeš pogrešiti, če ne, poslužim se stare vinogradne pravice!“

Tinetu te besede slabo na ušesa zvoné in Nežica bi najrajše pobegnila. Ne mara za Urha in ne moti je vse njegovo bogastvo. Ne mara ga pa za to ne, ker se jej zde njegove oči, kakor bi skrivaj grozile, najbolj pa ga zato ne mare, ker jej Urhova prederzna in umazana govorica njeno čisto serce zbada kakor v strupu kaljen meč; zatorej želi, da bi ga veter odnesel za vse hribe in gore. Ali kaj pomaga tu besedovanje? Tujca brani gostoljubnost in očetova volja jej je sveta. Pokorna je in dela se na videz prijazna nepovoljnemu drugu. Veselje, ki se je dosih dob na vseh stranéh glasilo, od zdaj utihne. Ljudi je neka čudna sapa prepuhnila; vsi se resno derže in molče beró, od kar je Ureh med njimi. Prijel se jih je neki občutek, enak občutku, ki nas prevzame, kedar se nam v sredo veselja vrine na naglem huda nevarnost; ali pa, kedar hodimo po gozdu in neprevidoma skoči izpred nas kaka divja zver, ali če zagledamo v travi strupeno kačo; ali pa, kedar se nebo, ki je bilo vedro in se je jasno na nas smehljalo, hitro z oblaki prevleče in se bliskati začne. Rudeček se šali, ali šala mu ne prihaja iz čistega serca; Rudeček se smeje, ali njegov smeh le enega ne razjasni in razveseli.

Kar vsi čutijo, to čuti še vse huje dekle, ki jo Ureh snubi. Zraven gosta jej je nekako čudno pri sercu, pa zato dela vse bolj pazno in previdno. Pazi na vso moč, da vsak ters čisto do jagodice obere, groza jo je vinogradne pravice; rajši bi se v tla vderla, kakor pa Rudečka poljubila. On jo moti in mami, ali nič mu ne pomaga; kakor koli dela in ravna, da bi pustila na tersu grozd, ne eden ne uide paznim očem. Kar od togote bi preminil, in na zadnje se tako razserdi, da jame besede na posmeh in zasrambo obračati. Ali s to ošabno in zabavljivo govorico si prederzni bogatin še večo sramoto nakoplje. Vsi so veseli gledali za njim, ko je na večer odhajal domú na ono stran reke.

Storil se je mrak, delo je za danes končano. Ki so po nogradu brali, zbirajo se na odhod. Oče Župan stoji na vozu, kjer je celi dan prestal in vodi in goni serčne konje. Veselje mu gleda iz oči zavolj bogate berbe. Okoli voza gredó dekle in hlapci, vesele šale uganjajo in pesmi prepevajo. Korbe in druge posode so ovili s tersovino, tersovina kinči tudi vsem glave, in ženske so si jo vpletle med kite. Vse na okrog pa germi ošabni strel in k zvezdam vzletajo svitli jasni plemeni umetnega ognja.

Kdo sta pa ona-le dva, ki tako tanka čisto od zadi hodita? To sta Neža in Tine. Oba molčita in pred se gledata. Našli ste se dve čisti duši; dobili ste se dve nepokvarjeni serci.

(Dalje prihodnjič.)

Kako v severnej Afriki divje koze lové.

Antilope so znamenite zveri v Afriki in razen nekolikih plemen vse bivajo po pustih afriških ravnah, katere nekako oživljajo. Med vsemi antilopami je divja koza (Antilope rupicapra) najznamenitejša v severnej Afriki. Nje prijetno in vitko, nenavadno gibčno telo, nje čilost in nežnost, nje veliko krasno oko — vse to že od nekdanj čara pesnike na vshodu. Kar popotni terdó: divja koza v pustini je resnično ljubeznjiv pesnišk prizor — in opazovalec, zavzet vsled mično čaralnega obraza, ne more, da ne bi umel pesniškega modrijana in v Jeruzalemu kralja, kateri najkrajnsnejšim ženskim mičnostim ne nahaja boljše primere, nego je obraz dveh divjih koz, ki se pasete med vertnicami.

Divja koza je manjša in vitkejša, nego je naša črna, sicer pa je močno podobna jej; razlikuje se od nje sè svojima — liri podobnima rogovoma, sè svojo žolto belkasto dlako, ki je na spodnjem telesi belkasta, časi pa tudi bela, kakor sneg. Divjih koz veče in manjše črede žive ob Saharskej puščavi od Berberska baš do kamenene Arabije, od mogočnih obal sredozemskega morja noter do Abisinije. Rade se mudé po ravnah, po njih majhnih višinah, po katerih tam pa tam raste germovje različnih mimos in akacij, kajti le-teh listje jim je najljubši užitek. O velikej vročini jih cela čreda rada počiva v mirnej senci, na straži pa imajo katero svojih najstarejših bitij, da ga lahko vidiš, a ležeče koze so kamenju v puščavi podobne tako, da jih lahko pozná le Arabovo sokolje oko.

Kedar se bliža nevarnost, takoj je vsa čreda po konci — in o begu je opazovalcu prav res nepopisljivo zanimljiv obraz. Divjih koz beg je tako legak, da se človeku zdi, da se ne dotičejo tal; o največem begu se šegavo prekucujejo po svojej navadi. Pogosto vidiš, kako nekatera o svojej igralnej preširnosti z mogočnimi, s prodnimi skoki prehiti nekoliko tovarišic, ki beže pred njo, in kako nekatera, kakor nalašč, skače črez germovje, ki jej napotje dela o begu, da-si bi jako lahko ogibala se ga. Ko čreda pribeži na najbližo višavo, vstavi se in jasnih očij pozorno gleda v daljavo, ali je vse varno ali ne, kajti divja koza je varna in premetena zver, katera se, kedar je treba, otme tudi z zvijačnostjo.

Vsi Afriški in Azijski narodje najrajši lové divje koze in druge antilope. Turki, Perzijanci in Arabje antilope streljajo tako razpaljeno, kakor Beduvinje ali Sudanesi. Poleg strelnega orožja zlasti v Arabiji rabijo tudi nalašč za lov izučene sokole ali posebne herte, ker le ti se mogo vsled svoje urnosti in sterpnosti kosati z antilopami.

Sè sokolom koze love tako-le. Nekoliko lovcev na konjih odide na stepe, vsak s seboj nese krotkega sokola, katerega navadno ima na roci. Ko hitro se prikažejo divje koze, lovci — kakor strela, vderó za njimi in drug po drugem izpusté sokole; sokol vsak vzleti v višino in ko zagleda bežeče koze, odbere si berž — katero koli, za žertvo; kakor strela, tako se žene za njo, nekoliko krogov naredi nad njeno glavo, naposled pa, kakor blisek iz oblakov, šine na

žertvo, katera ničesar ne sluti. Dobro izučeni pleneči ptič urno ene noge kremplje zadere kozi v obraz, ene pa v vrat. Koza nad deset črevljev visoko skoči in svojega groznega sovražnika srečno stresne raz sebe; sovražnik pa se ne dáde oplášiti; drugič, tretjič plane na žertvo, kâtera beži, kakor bi z vetrom kosala se; naposled se mu posreči, da svoje kremplje kozi v vrat zasadí tako krepko, da sirota omamljena vsled ran — mora vstaviti se, jezdec ima o tem dosti časa, da dojezdi svojo žertvo in z nožem prereže jej vrat. Po nekaterih krajinah severne Afrike najurnejši jezdeci na konjih koze lové brezi sokolov in brezi strelnega orožja. Ali to ni tako lahko, kakor bi človek prvo trenotje menil, da je. Da-si so Arabski konji presneto urni, vendar se s kozami ne mogo kosati, kar tiče beg. Če le dolgo časa gonijo koze in versté se jezdicí, naposled vendar-le vjame kateri katero, ki se je do cela utrudila. S čudovito gotovostjo kozi verže krepk krepelec pod nogo, ter siroti prebije jih skoro vselej.

V Nubiji antilope lové mnogo hrumnejše. Beduvinom so antilope najplemenitejše zveri, katere smejo loviti le mogotci in glavarji. Le-ti pa skerbé, da se o lovu odlikujó z urnostjo svojih konj in hertov, pa sami sè svojo serčnostjo in umetnostjo.

O vročih dneh navadno vsa zgovorjena družčina na najurnejših konjih s psi in velblodi vred odide na lov. Velblodje nesó potrebne šatore, pa jelo in pilo za konje, časi tudi radovedne duše, zlasti ženskega pokolenja. Ko hitro se v obližji prikaže truma antilop, takoj jezdicí jemo skušati, kako bi se jim skrivoma približali po raznih ovinkih. A berž, ko se jim posreči to, služnici poskačejo raz konje in velblode — in psom, katere so doslé peljali na dolgih vervicah, zaderžujo gobce, zató da ne mogo lajati; naposled jih opozoré na čredo antilop, ki se mirno pasejo, odvozljajo hertom vse vezí in zaščujejo jih na zver — in sicer vse kmalu. Kakor strele, tako verli hertje po ravni deró za čredo, za psi pa na moč jezde lovei in s prijaznimi besedami ščujejo herte in razgrevajo jih. Najurnejši psi po dveh miljah dotekó antilope, slabejši hertje pa morajo dosti potov za njimi liti več, nego po pet milj daleč, predno jih vjemó.

Ko prvi pes plane med antilope, tista trenotja so lovcem najzanimljivejša. Najprednejši hert si v vsej čredi odbere najserčnejšega kozla, z njim se poskusi. Vstane torej boj na živenje in na smert; oba tekmeca začneta boriti se z največo varnostjo, nenavadno umetlno in s čudovito lehkostjo. Gledalcu se zdi, kakor bi oba najlepše kratkočasila se in šalila drug z drugim, ali kakor bi najumeteljnejše telovadila. Lehkonoga antilopa najpridnejše skuša, kako bi zmotila svojega sovražnika, za tega delj skače na desno, skače na levo, naposled pa skoči črez psa in zopet nazaj nekoliko potov, a samo zato, da bi ga omamila. Ali psu je ta lov po godu tako, kakor njegovemu gospodarju — in pozna vse kozje zvitosti, torej poskuša svoje izkušnosti — drugo za drugo, a njegova železna sterpnost ne opeša. Naposled se antilopa ustavi utrujena in v psa nastavi svoja ostrâ rogova; ali to je nje poguba; to trenotje, ko glavo k zemlji skloni, zato da bi krepko buhnila v sovražnika, skoči jej le-ta po bliskovo hitro na vrat in kakor bi trenil, pregrizne jej glavno žilo na vratu.

Ko zver smertno trudna pade, priženó se lovci in čversto vriščó, eden izmed njih skočí raz konja in vrat prereže antilopi, da jej kri odteče, kar lovski zakon ukazuje. Po kratkem premirku truma divje dirja dalje.

Stoperv zvečer končajo lov. Na mesti, odločenem že popreje, snide se vsa družčina; tu vstane veselo življenje, vstanejo različne veselice po starej navadi. Lovi na divje koze dosti potov trajajo po nekoliko tednov; lovci ta čas največ živé ob mesu vjetih antilop, kar pa jim ostaja, to pa pošiljajo svojim soprogam in otrokom. O deževji najvspešnejše love, kajti antilope, ker se ilovica prijemlje njih nog, ne mogo bežati, zató so kmalu trudne, ter zaostajajo.

Krotke antilope, zlasti divje koze so priljubljene zveri v vsej Perziji, v Arabiji in severnej Afriki. Noseče ženske se rade pečajo s temi zvermi, zato da se ogledujejo v njih krasnih očeh. Ljubeznjivo antilopam otirajo bele zobe sè svojimi persti, s katerimi se dotičejo svojih — in izgovarjajo vsakojake národne prislovice, a to počenjajo samo zato, da bi njih telesa plod prejel kaj krasote, kaj ljubeznjivosti, s katero se odlikujejo te prijetne stvari.

Leop. Gorénjec.

Led in hladna voda mogočno zdravilo.

(Spisal Dr. —ž—.)

(Dalje.)

Kakor vsako drugo zdravilo je si pridobil tudi mraz ali hlad v podobi vode ali ledú svojo veljavo le po dolgoletnih skušnjah, bistrjih opazovanjih in natančnih preiskavah. Na tisuče in tisuče štejemo bolnikov, ki so svoje celoma pohabljeno zdravje po imenovanih pripomočkih zopet našli. Slavni kirurg dr. Esmarch pravi: brez ledú in hladne vode bi nikdar ne htel zdravnik biti. V kirurgiji je raba tega zdravila tako splošna in navadna, da ne najdeš sedajne dobe le nekoliko imenitnega zdravnika zunajnih belezni, kateri bi ledú in hladne vode pri zdravljenju ne potreboval. Spodbujeni po neštevilnih in čudovitih vseh že imenovanega hydropatha Priessnitza in njegovih naslednikov so jeli tudi zdravniki vznotrajnih bolezni gojiti letó priprosto zdravilo in ga vpotrebovati posebno v vročinskih boleznih. Dalej se kaj pogostoma rabi v boleznih na očeh ter pri raznoverstnih ženskih in otročjih terpljenjih. V vsakej novejšega časa na svitlo izdanej knjigi zdravilstva se to zdravilo visoko hvali in živo priporoča. Temu se ni čuditi, če pomislimo, da je voda sostaven del našega telesa, ktera obsega do 79 odstotkov njegove teže, toraj več kakor dve tretjini; posebno kri, lymfa, bi rekli bela kri, želodčeve, črevne in druge vlage našega života so do nekaj malega odstotkov tverdine, sama voda. Vode je treba, da zamoremo jedi preživljati, posebno bolj suhe; neraztopljen jed v želodcu in črevah nas ne živi in gre od nas neporabljen. Že ta premislek bode nekterega nagibal, rabiti vodo ne samo kot gasilo žeje nego kot zdravilo

proti nekterim slabostim in potežam posebno želodca in črev. Še veliko bolj nas vedejo na te misli sledeča opazovanja in preiskave: Pri vročinskih boleznih se opazuje nenavadno visoka toplota bolnega telesa. Viši ko toplota raste, večja nevarnost proti življenju; vročina 42. stopinje stodelnega toplomera je že skoro smertonosna, človeku grozi ohromenje serca. Razun kinina ni ga zdravila, katero bi te smertonosne vročine tako zmanjšalo kakor primerna kopel skoz nekaj minut, ki more bolnega za eno, za tri stopinje ohladiti. Tako hladilo blaži bitje serca; možgani, od prevelike vročine razdraženi, se pomirijo za nekaj časa, bolnik ne blede in postane bolj miren. Kako znatno hladí led živalno toploto, kaže sledeči na živem pesu izveden poskus: stodelni toplomer vložen pesu v trebuh skoz malo rano je kazal 39 stopinj. Pokladali so led skoz dve uri pesu na trebuh in toplomer vznotraj je kazal samo 27 stopinj: hladni okladi z ledom so toraj v kratkem času ohladili pesjo toploto v trebuhu za dvanajst stopinj. Z ledom, s hladnimi okladi zamoremo dalej, kakor je bilo že pri drugej priložnosti povedano, kervavljenje iz drobnih žilic vstaviti, pa tudi pritek kervi v kak del našega života zmanjšati. Derži roko nekaj časa v vodi srednje toplote, od 14—18 stopinj; v malih minutah bode bleda, zgerbana, hladna, ker ti mraz navadni pritek kervi ovira. Pri nekterih živalih vidimo prav natanko pretakanje kervi po žilah s prostimi očmi brez povečalnika kakor: v prezernej mreni na nogah žabe, v tankej mreni na utrobah domačega zajca ali kralika. Položiš li med opazovanjem bijoče žile mali drobet ledú na prezerno mrenico; popred dovolj debela žilica se ti mahoma skerči tako, da jo komaj vidiš kot slabo rudečo nitico; ti zastaja živo čudovito kolobarenje rudeče vlage in v malih žilicah celó prestane. Takih in podobnih poskusov in preiskav imamo že sila mnogo, vsi nam dokazujejo, da ima mraz vode in ledú mogočen vpliv na životno toploto, na kolotok kervi po naših udih in organih.

Nasproti kake prikazni pa vidimo pri nekterih zunajnih boleznih, postavim pri kožnih in drugih zapalnih ali zaneticah? Navadno iz neznane pričine ali vzroka te jame kje kaj boleti, kmalo se prikaže rudeča pikica, iz nje čedalje večí rudeči zatok, ki se vedno bolj razširja; bolečine rastejo, žile se razdevajo in celó male žilice čutiš pod perstom nabijati, česar pred zapalom nisi otipal. Pri tem je zaneti del veliko bolj vroč kakor zdravi, kar prihaja od pomnoženega pritoka kervi in čez mero pomnoženega živjenja in razpadanja v zapalenem organu. Zatok je včasih za eno, za sedem stopinj bolj vroč kakor zdravi dotični del. Kri, ktera iz zanetice proti sercu nazaj teče, dosega včasih več stopinj višo toploto kakor kri pritekajoča, tega delj prijema pri razširjenih zunajnih zanetih ali zapalnih človeka včasih tudi občna vročina; otroke, prepočutljive osebe posebno ženskega spola, pa že pri navadnih turih (furunculus) vročina kuha. Zadnje prihaja nekaj tudi od tod, da zanetica živece in možgane draži ne samo po krajno razmnoženej toploti nego tudi po tvarinah, ki se pri zapalu v zanetem delu iz žilic izceejajo, to je po zanetičnih izcedkih. Čudovito je, kar so profesor Weber in drugi izkusili. Weber je brizgal take izcedke z malo brizglico zdravim živalim pod kožo ali v male žile in opazil, da

so potem zbolele na podobnej zanetici, da so dobile tudi splošno vročino. Razširjena zanetica kože, podkožnih tkanin, kakega sklepa postaja s časom občenemu zdravju škodljiva, posebno če je nastala vsled vcepljenja v kožo kake gnjilobe, kakega organskega otrova ali strupa. Previsoka toplota bolnega uda ogreva čedalje bolj kri celega života, nekaj zanetičnih izcedkov, ker jih je preobilno, prehaja nazaj v tekočo kri, in nasledek vsega tega bode, da popred lehki bolnik nevarno zboli, da ga močni mrazi pretresajo, za katerimi stopa huda vročina. Če toraj zaderžujemo pritok kervi, hladimo previsoko vročino zanetega dela, tako overamo tudi širjenje zanetice, manjšamo zatok in branimo, da se cela kri, bi rekel, ne vname: toraj človeka zdravimo in ga varujemo pred nevarno splošno vročino. Ravno za ta namen ne najdeš boljšega zdravila, kakor je led in hladna voda, da bi pretaknil vse predalčike po lekarnicah. Zato se mora po pravici terditi, da je mraz ledú in vode, kakor zdravniki pravijo, najboljši antiphlogistikon (pomoček proti zapalu) in mnogokrati tudi najboljši antipyretikum (pomoček proti vročini), toraj mogočno zdravilo.

Kakor vsako drugo zdravilo, tako zamore tudi led in voda človeku, namesto koristiti, veliko škodovati, če se nespametno rabi; vendar zdravilo samo na sebi ni krivo in se ne sme delj tega zavrèci, kakor to delajo brez premisleka nekteri, kterim je omenjen pripomoček hudo dejal, ali nesrečo naklonil. To naše zdravilo ne smeš vpotrebovati pri starih ljudéh, ne pri suhih, malokervnih prepočutljivih ženskah, tudi ne pri slabih mladih decah. Vodni in ledov mraz ti ne bode koristil pri človeku, ki je večkrat rheumatizem in skernino (arthritis) imel, je škodljiv hitro po velikem trudu, po težkej hoji in pri obilnem potenju. Sploh je treba pri zdravljenju z imenovanim zdravilom dobro presoditi lastnosti bolnikovega telesa, ker je gola resnica, da nekterim osebam ne dé dobro in jim škodo nanaša; pa tega se kmalo po kratkih poskusih lahko prepričamo.

Moj namén je tukaj govoriti o zdravljenju z ledom in vodo samo toliko, kolikor spada v področje domačega ali hišnega zdravljenja; toraj kako se rabi proti potežam, nezgodam, poškodam in nekterim drugim zunajnim boleznim ter proti posameznim prikaznim vročinskih boleznim, dokler se zdravnik ne pokliče in bolnika ne obiše.

Rabi se pa led in voda kot zdravilo na dva načina: zunajno in znotrajno. Samo znotraj se led in voda malokedaj vpotrebuje, znotrajna raba služi navadno le zunajnej rabi v podporo.

(Konec prihodnjič.)

Grad Ostrovica.

Koroška pravljica.

(Priobčil Mérovčkov Prostoslav.)

Živel je pred kacimi dve sto leti na meji Korotana in Štirske v lepeji dolini ubog ogljar, kojega so sosedge zbog tihote in samosvojtva njegovega

zvali za otožnega Pavla. — Nihče ni vedel, od kodi je bil Pavle prišel. Najstarejši očanci znali so le toliko, da se je bil pred kacimi tridesetimi leti tu naselil, da od tedaj biva med njimi. A nikdo mu ni znal za roditelje, in od kodi je bil prišel v te kraje. — Pavle se je bil narodil iz boljarske, jako stare rodbine H . . . škkih grofov. Nesreča je hotela, da je izgubil svoje stariše že v nježnej mladosti. Podala sta se bila na potovanje v Genovo, a ne več vernila se domov. Komaj je bil Pavle star šest let, ko je postal sirofa. Sicer je imel štirinajst let starega brata, kojega so po smrti roditeljev razglasili za polnoletnega, da je takoj zamogel nastopiti gospodarstvo.

V ljubezni in prijateljstvu živela sta brata z začetka. Ljubko je odgojeval starejši, Henrik z imenom, mlajšega. A že v družem letu jel ga je pisano gledati, pa ga pošlje na potovanje, rekši naj obišče strica, ki biva v Napolu. Pavle se mora odpraviti na pot in od onega časa ni se več čulo o njem.

Kmalo počí glas, da je Pavle umerl na ptujem, in Henrik, rodom starejši, podedova sam vse očetovo imetje, ki je bilo nebrojno. Med drugimi gradovi dobi tudi Ostrovico na Koroškem. O tem gradu živi med prostim ljudstvom pravljica, koju tu podajam „Besednikovim“ bralcem.

V časih se je Pavle spominjal, da je kedaj imel brata z imenom Henrik, da je živel v blagostanji, a več pomniti ni mogel. Že trideset let je bival v onej dolinici, ter s svojimi sosedi, bornimi ogljarji, žgal oglje, da si je služil vsakdanji kruhek. A v persih nosil je zavest, červa, ki mu je neumorno glodal serce, da je kedaj bil miljen in bogat, a zdaj reven in nesrečen. Cele ure je sedel zamišljen na posekanem čoku pred svojo leseno bajto, pa premišljal in povdarjal, kako si zboljšati stan, kako postati bogatec.

Necega dne zanese pot starega dosluženega vojaka v dolinico. Pavle baš sedi pred razbito bajto, vtopljen v svoje misli, ko ga vojak poprosi milega daru.

Rad je občeval Pavle s starimi vojaci. Vsaj je tako poizvedel marsikaj o svetu, ki je bil njemu jako neznan. Povabi tedaj starca, naj sede k njemu na čok, ter gostoljubno deli ž njim borno večerjo. Po večerji jame ga vprašati po novicah in vojskinih dogodjajih.

Serčno rad mu postreže stavec s pripovestmi o vojskah in konečno jame mu pripovedovati o koroškem gradu Ostrovici.

„Tamkej,“ pripoveduje z navdušenim glasom, „tamkej je zakopanih premnogo zakladov, a do danes se še nikomur ni posrečilo, da bi jih vzdignil. Lejte,“ pravi nadaljevaje, ter mu pokaže petico, „lejte, tacega denarja sem v gradskeji grapi našel cel kup, dasi sem le nekoliko poberskal s palico.“

„A od kodi ti zakladi v starem gnjezdu?“ bara Pavle starega vojaka.

„Ko je Marjeta Klepetulja,“ odgovarja vojak, „ko je Marjeta Klepetulja razgrajala s svojo vojsko po Koroškem in grad za gradom podirala v prah in pesek, tedaj je mnogo mnogo vitezov in boljarjev nanosilo svoje imetje, denarjev in dragocenosti v skaloterdno Ostrovico, da jih onda poskrije. A veliko teh ljudi podavila je bela žena, predno jim je bilo moč, izkopati svoje bogastvo, in le tako je bilo moč, da so zakladje ostali do danes v zemlji zakopani.“ —

Od te ure, izginil je ves serčni mir otožnemu Pavlu. Več ni mogel zabiti pravljice starega vojaka. Ko pomlad s svojimi cvetki okraši verh in dol, poproda Pavle vse svoje imetje, pa se nadepoln napoti na Koroško v Ostroviški zlati grad.

Bili pa so tedaj hudi časi, časi pestne pravice. Viteštvo po svojih gradih moralo si je vzdržavati mnogoštevilno posadko, da se je zamoglo braniti vsakojacim sovražnim navalom. — Pavle dospe na Ostrovico. Takoj vsled svojega vedenja in telesne moči verlo dopade gradniku, ki ga precej vzame v službo za hlapca vojščaka. Kot novinec imel je skerbeti zvečer za osvitljava gradu, zapirati vrata in most na vretenih. Dovolj je imel zdaj Pavle časa, zadostevati svojim željam in iskati zakladov; povsodi je prežal, povsodi kopal po zakopanem zlatu, — a ves trud je bil zastonj. Ni najmanjše sledi kacega zaklada ni mogel najti.

Necega dne podajo se vsi grajski posli k ljudske veselici v bližnjo vasico. Le Pavle, kojega so zaradi njegovega duhtanja imeli za svojeglavca in bedaka, ostane doma in sklene, da preišče ves grad, da ali najde skritih zakladov, ali z dnevom zapusti Ostrovico.

Kot bi ga dervila peklenska sila, prehodi vse mostovže in dvorane gradske. Konečno prispe do prizidja, kojega že dokaj let ni bila pohodila noga človeška. Tu na zidu zagleda čerke: H. G. H. in številki 5 in 8. Pavle potolče s kladvom po zidu, — glas je votel. Že meni, da je dosegel svoj smoter; burno jame razkopavati preduh osodepolnega zidu. A kedo mu popiše grozo in strah: — ko se podere kos zidu, zagleda človeške ogrodi. S smertnim strahom pobegne, terdno sklenivši, da se nikdar več ne poda tija.

A pohlep in želja po denarji ne dasta mu miru; misel, da kmalu obogati, prežene mu vso bojazen. Necega večera, ko že vsa posadka počiva, se splazi na čudotvorni kraj, ter trešči ogrodi ob tla, da se razsujejo vse kosti, pa jame berskati po groblji. A zastonj je zopet ves trud. Še enkrat preišče obzidje in v novo zagleda one tri čerke in pomenljivi številki: 5 in 8. Preišče kamen, na katerem so bila vdobljena navedena znamenja, in najde še naslednji napis:

„Da voliš med osmo in peto umnó,
Bode te groza, a dobodeš zlato!“

Zamaknjen stoji pred kamenom in premišlja pomen onih besedi. Prešteje vse kamene, poterkljava na vsa zidovja, koplje po vseh ogljih in krajih, pa zastonj. Nevoljen, da se mu je skazilo vse, poda se k pokoju. Truden vsled premnožega dela, strahu in groze kmalu zadremlje; a strašne sanje mu motijo spanec. Zdi se mu, da vidi moško prikazen, ki mu kaže na gradske stolpe in zdihovaje zopet zgine. Ko se prebudi, je prvo, da natančneje preišče gradske stolpe. Ko pride do petega, vidi, da ima osem stebrov, in zdaj meni, je rešil zagonetko obeh števil, petice in osmice.

Zopet je mirna noč s svojim zvezdatim plaščem zakrila Koroško. Pavle se previdi z mnogoverstnim orodjem in svetilnico, pa hiti k zaznamovanemu stolpu. Strahoma se naglo poda na delo, in — o veselje za toliko oplahtanega Pavla, — kmalu izkoplje težak verč. Berzo, pohlepno prizdigne pokrov, in

zlato, čisto zlato, verhunec njegovej lakomnosti, zablisne mu pred očmi. Verh zlata pa leži pergamnast zvitek, na kojem stoji zapisano: „Da dospejem v posest vsem bogatijam rajncega očeta, odstranil sem svojega jedva šest let starega brateca Pavla; peljal sem ga v noči k necemu ogljarju, ki ga je za precejšno denarno svoto vzel za svojega, ne da bi vedel, čegavo je dete. Od tedaj nisem našel ni pokoja, ni miru, vzlasti ko sem zabil stanovanje svojega brata, ter ga niti najti zamogel. Ta krivda me peče na duši kot živ ogenj; neprenehoma me preganja podoba nesrečnega brata. Da si otmem dušo pogube, grem na boj proti nevercem. A te zaklade skril sem tu, da Bogu vseusmiljenemu zidam cerkev, ako se vernem živ in na duši potolažen. Kdor koli pa kedaj najde te zaklade, posveti naj jih le dobrim delom, če ne, zadene ga moja kletev še unkraj groba. Henrik grof H . . . ſki.“

Drugo jutro našli so ubozega Pavla mertvega pred razkopanim obzidjem. Zadel ga je bil mertvud. V roki je še držal pergamni zavitek in mertvo oko bilo mu je še utromljeno na zaklade. — Živa duša ni si upala prisvojiti si nebrojnih zakladov, katere so našli tu; prepustili so vse opatu bližnjega kloštra, ki je ž njimi zidal samostan v zvezi s prenočiščem za uboge popotnike.

Družba sv. Mohora.

„N e b e ſ k a h r a n a“ bogoljubnim dušam dana od družbe sv. Mohora, tako je ime molitvini knjigi, ki jo je po občni želji in po prošnji odbora spisal prečast. g. kanonik Franc K o s a r v Mariboru, in katero je družba razen petero družih bukev letos udom namenila. Pregledali smo do malega ves rokopis; zdi se nam tedaj primerno in nas veže dolžnost, da ravno sedaj, ko se udje oglašujejo in nabirajo, vse rodoljube, katerim je mar, da družba svoj namen doseže, še posebej na to knjigo opominjamo. Vzorno pisana je knjiga po gradivu tako umetno in ročno razdeljena, da se po čisto novi vredbi odlikuje od vseh molitvenih bukev, ki jih navadno med Slovenci dandanes nahajamo. Na mesto daljnega priporočila naj podamo poveršen pregled njenega zapopadka. Obsega sledeče predmete, ki so razdeljeni tako-le :

Vvod. Pervo poglavje: Pobožnosti za vsaki den. Juterna pobožnost. Sv. meša. Večerna pobožnost. Drugo poglavje: Pobožnosti za celi teden. Pobožnosti za nedeljo in zapovedane praznike. Daritev sv. meše. Druga sv. meša. Pridiga in kerščanski nauk. Razne molitve v čast presv. Trojice. Pobožnosti za ponedeljek. Za verne duše v vicah. Pobožnosti za torek. V čast Božjih angeljev in svetnikov. Razne molitve v čast sv. angeljev. Razne cerkv. mešne molitve v čast Božjim Svetnikom. Druge molitve. Pobožnosti za sredo. V čast sv. Duha. Pobožnosti za četrtek. V čast sv. Rešnjega telesa. Razne molitve v čast sv. Rešnj. telesa. Obiskovanje sv. Rešnjega telesa. Pobožnosti za petek. V čast Kristusovega terpljenja. Pobožnosti v čast presv. serca Jezusovega. Sveti križev pot. Pobožnosti za saboto. V čast Matere Božje. Tretje poglavje: Od

prejemanja zakramentov sv. pokore in svetega Rešnjega telesa. Sveta pokora. Molitve. Sveto obhajilo. Sveti odpustki.

Tako sèstavljen molitvenik bode gotovo zadostoval isto tako prostemu kmetu kakor tudi bolje omikanim katoličanom. Ob enem, ko prečastitemu g. pisatelju v imenu odbora očitno zahvalo izrekamo, da je trudapolno nalogo tako izverstno rešil, prosimo č. g. predstojnike poverjenike, naj po marljivi nabiri novih udov odboru pomagajo, zlatavredno knjigo v prav obilnem številu razširjati med narodom, tako, da ne bi bilo nijedne hiše, nijedne družine, nijednega odrasčenega Slovenca brez „Nebeške hrane“. Knjiga se tiska v 30.000 iztisih. Družbeniki, kateri želijo terdo vezane molitvene bukve, plačajo razun letnine ali dosmertnine še 40 kr. veznine za eden iztis. — Na naročila, da bi se molitvenik vezal v usnje ali z zlatim obrezkom odbor ne more ozir jemati.

Ker bode družba tudi letos šestero knjig izdala, bilo je treba molitveniku najviše le za 12—14 tiskanih pol primerne prostora določiti; razvidno pa je, da pri tako pičlo odmerjenem prostoru prečast. g. pisatelju ni bilo mogoče, na obrede in molitve ob posebnih priložnostih ozir jemati. To bi se prav lahko popravilo v drugem, od prvega neodvisnem delu. Kakor se namreč v prvem letošnjem delu nahajajo vse molitve, katere se navadno potrebujejo; tako bi obsegal drugi del molitve, ki se rabijo le pri posebnih priložnostih in ki zlasti služijo za domačo pobožnost. Obsegal bi: Pobožnosti za celo mesec, nauk o znotranji molitvi in 30 premišljevanj za vse dni meseca. 2. Pobožnosti za celo leto. Ta oddelek bi se oziral na posebna liturgiška opravila med letom. 3. Pobožnosti za razne bratovščine: Namen, dolžnosti in odpustki raznih bratovščin med Slovenci navadnih. 4. Pobožnosti za bolnike, zlasti domača meša. 5. Pobožnosti keršanskega pogreba: officium defunctorum ali opravilo po rajnih itd.

Odboru je seveda ta predlog po vsem po volji; preč. g. pisatelj je obljubil, gradivo prirediti do tje, da izide drugi del molitvenika leta 1877. Ker je prvi del neodvisen od družega, zamorejo si družbeniki dati oba dela v eno knjigo vezati, ali pa v dve posebni knjigi, kakor jih je volja. —

Iz zadnje odborove seje naj danes še kratko omenimo, da so izmed vseh letošnjih rokopisov, ki so se potegovali za razpisana darila, bili obdarovani le trije in sicer: „Največi revež“ — obraz iz vsakdanjega življenja, spisal J. Ogrinec; 2. „Hraupilnice in posojilnice na kmetih,“ spisal dr. Jož. Vošnjak in 3. „Menjice in menjičine pravice,“ spisal J. Tonejec. Povesti: „Zlatovlaska“ in: „Možu oralo, ženi kuhlja“ ste sprejeti v porabo; vsi drugi rokopisi so bili pošiljalcem zopet izročeni.

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Č. g. Jäger Matija, oskerbnik dekanije in fare v Št. Andražu, in č. g. Hofmaier Mih., fajmošter v Šmarji, sta imenovana knezoškofijska svetovalca. — Čast. g. Zojer Jož., pridigar in katehet v Celovcu, je dobil mestno faro Wolfsberg in č. g. Vrabelj Franc, fajmošter na Visoki Bistrici, faro Kernigrad. — Za kaplane gredo čč. gg.: Rup Fr. iz

Žabnic kot administrator na Peravo; Wedenik Mat. iz Kaplje v Rožni dolini v Žabnice in Greiner Šim. iz Kotmarevesi v Kapljo. — Umerla sta: č. g. Sepper Jurij, fajmošter v pokoji in č. g. Šelander Jak., fajmošter v Knezovem.

Razne vesti.

(† Dr. E. H. Oosta) odvetnik v Ljubljani, predsednik Matice slovenske, deželni odbornik itd. je umrl 28. januarja t. l. ob 8. zvečer v 43. letu svoje starosti. Kaj smo Slovenci zgubili s tem možem, to je kazal pogreb, 30. januarja ob 4. popoldne, ki je bil tako velikanski, da Ljubljana enacega ne pomni. Nosili so ga županje iz okolice, ker ranjki je bil deželni poslanec kmečkih občin. Poverni mu Bog njegove zasluge za narod slovenski! —

(† Dr. Jernej Legat), teržaško-koperski škof je umrl 12. t. m. ob 3 uri popoldne. Ranjki je bil rojen 16. avgusta 1807 v Naklem na Gorenškem, v mašnika posvečen 19. septembra 1830 v Gorici in za teržaško-koperskega škofa imenovan 7. oktobra 1846. Teržaški Slovenci obžaljujejo toliko več njegovo izgubo, ker je bil radodaren in je povsod, kjer je treba bilo, materijalno podpiral narodno reč. Bog mu daj večni mir!

* * Ravno kar je prišel na svitlo novi šematizem Kerške škofije, tiskan prav čedno in okusno v tiskarni družbe sv. Mohora in založen od knezoškofijskega urada. Naj posnamemo iz njega sledeče čertice, ki utegnejo marsikterega bralca zanimati.

Kerško škofijo je z dovoljenjem papeža Aleksandra II. ustanovil Solnogradski nadškof Gebhard l. 1071; cesar Henrik IV. pa je l. 1072 ustanovitev poterdil. Zarad tadanjih homatij so bile meje novej škofiji konečno še le l. 1124 določene. Začetka je bila škofija celo mala; obsegala je Motniško in Kerško dolino, pokrajine poleg Kerke in solčno stran poleg Glinske reke. Leta 1786 pa je cesar Jožef II. njej pridružil vse fare na Koroškem, ki so takrat še spadale pod Solnogradsko in Goriško nadškofijo ter Ljubljanskega knezoškofa. Ko so l. 1859 Slomšek sedež Lavantinske škofije iz Št. Andreja preselili v Maribor, pridobila je Kerška vladikovina vse dekanije, ki so na spodnjem Koroškem popred bile združene z Lavantinsko škofijo. Od 1. junija 1859 obsega tedaj Kerška škofija celo Koroško vojvodino.

Od svoje ustanovitve do dandanes šteje 56 viših pastirjev, med katerimi najdemo 4 kardinale. Škofija, razdeljena v 24 dekanij, ima 266 far, 88 kuracij, 152 kaplanij in 18 beneficij. Izmed far jih je 10, izmed kuracij pa 26, ki nimajo same svojega dušnega pastirja; oskerbovati jih morajo sosedni duhovni. Kaplanov pomanjkuje 85. Število duhovnikov je 489, od teh 390 pastiruje aktivno, 72 jih opravlja druge službe; 27 pa jih je onemoglih in vpokojenih.

Umerlo jih je lani 19, med njimi 2 redovnika in dva vpokojena župnika, 15 pa, ki so še dejansko pastirovali. Pastirsko službo so nastopili 4 novoposvečeni.

Zlatomašnikov je živih 6; najstarejši od njih je rojen 10. oktobra 1785 in v mašnika posvečen 17. novembra 1811.

Za duhovski stan se jih v Celovškem semenišču pripravlja 19 rejencev; prvi tečaj šteje 3, drugi 3, tretji 7 in četerti 6 bogoslovcev.

Katoličanov živi v Kerški škofiji: 330462; vseh cerkev in kapel je: 991.

Listnica.

Družbe sv. Mohora: G. A. Z. v ? Blagovolite naznaniti, kje stanujete, da Vam vernemo rokopis: „Čertica o morji.“ — G. L. Br. s. Rokopisa smo Vam 2. t. m. poslali v Ljubljano; odtod pa smo ju 10. t. m. dobili zopet nazaj. Kam ju pošljemo, da Vam prideta v roke? —

Besednikova: Č. g. D. T. na P. Nam prav ugodno; prinesemo prihodnjic. — Č. g. Št. K. v G. Imamo Vam že dve pošiljati hvaležno zabilježiti. —